

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

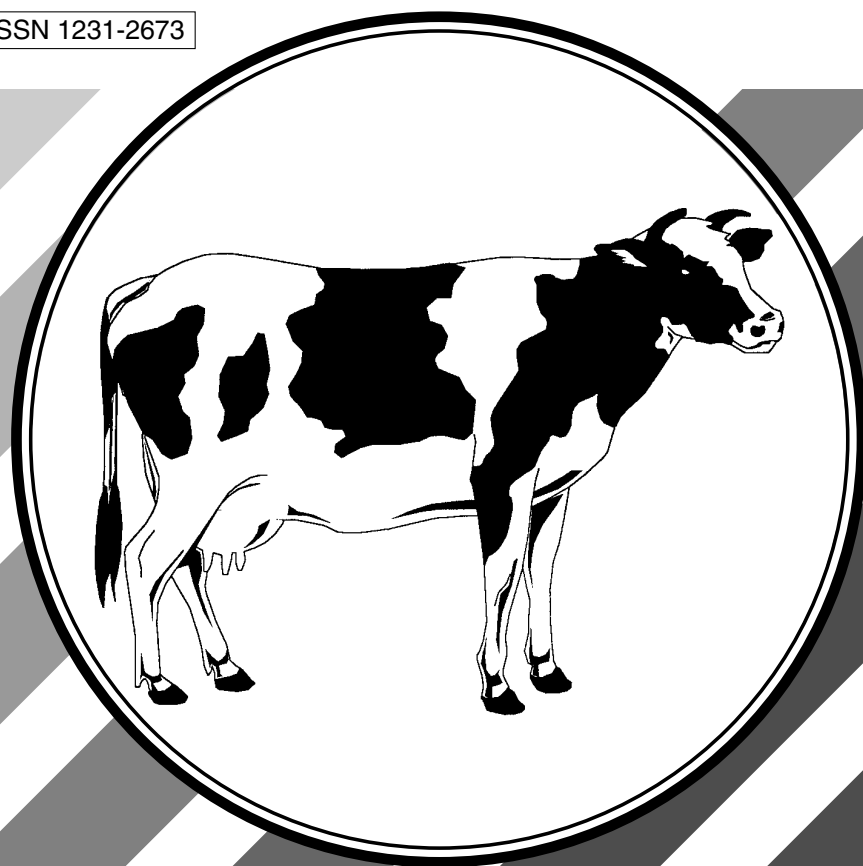
NR
20

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

ISSN 1231-2673

**RAPORTY
RYNKOWE**

KWIECIEŃ 2001

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Produkcja mleka – *J. Seremak-Bulge*
- III. Przetwórstwo mleka – *Z. Smoleński, T. Zdziarska*
- IV. Spożycie mleka i jego przetworów – *K. Świetlik*
- V. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami – *P. Szajner, Z. Smoleński*
- VI. Interwencja na rynku mleka – *A. Bulak*
- VII. Ceny – *J. Seremak-Bulge, P. Szajner, K. Świetlik*

**Przy publikowaniu fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel: 827-36-64

AUTORZY:

prof. dr hab. Zygmunt Smoleński

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-75-53

doc. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 827-11-32

dr Krystyna Świetlik

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 707

mgr Piotr Szajner

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 719

mgr Teresa Zdziarska

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 440

mgr Alicja Bulak

• ARR • Warszawa
Tel.: (0 22) 623-27-61

Raport zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 3.04.2001 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie w październiku 2001 r.

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek ziemniaka /19/ • kwiecień 2001,
2. Rynek drobiu i jaj /19/ • maj 2001,
3. Rynek cukru /19/ • maj 2001,
4. Rynek mięsa /20/ • maj 2001,
5. Rynek zbóż /20/ • czerwiec 2001,
6. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /13/ • czerwiec 2001,
7. Rynek rzepaku /19/ • czerwiec 2001,
8. Rynek owoców i warzyw /18/ • lipiec 2001,
9. Rynek ziemi rolniczej /4/ • wrzesień 2001,
10. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /20/ • październik 2001,
11. Rynek pasz /10/ • październik 2001,
12. Rynek mleka /21/ • październik 2001,
13. Popyt na żywność /2/ • grudzień 2001.

REASUMPCJA

W 2000 r. nastąpiło przyspieszenie procesu tworzenia nowoczesnie wyposażonych obór z krowami o wysokiej wydajności mleka. Równocześnie liczba krów zmalała z 3,3 mln sztuk w grudniu 1999 r. do ok. 3 mln sztuk w końcu 2000 r. a globalna produkcja mleka obniżyła się z 11,9 mld l w 1999 r. do ok. 11,5 mld l w 2000 r. Mimo spadku produkcji dostawy mleka do przetwórstwa wzrosły o ok. 150 mln l i wyniosły w 2000 r. 6487 mln l.

W minionym roku trzy okoliczności silnie oddziaływały na gospodarkę mleczarską: ekstremalne warunki pogodowe, zakaz skupu mleka trzeciej klasy oraz wysokie, bardzo korzystne ceny mleka odtłuszczonego w proszku na rynku światowym.

Sucha i chłodna wiosna w 2000 r. o dwa miesiące opóźniła sezonowy wzrost skupu mleka, co nie dopuściło do wiosenno-letniego spadku cen skupu. Równocześnie rosnący udział mleka klasy ekstra i eliminacja klasy III dodatkowo przyczyniły się do wzrostu przeciętnych rocznych cen skupu mleka, z 60,84 zł/100 l w 1999 r. do 77,68 zł/100 l w 2000 r., tj. o prawie 28%.

Od kilku lat obserwuje się koncentrację towarowej produkcji mleka oraz rozwój przemysłu mleczarskiego w województwach o korzystnej strukturze rolnej gospodarstw chłopskich i dużych obszarach naturalnych użytków zielonych. Prawie połowa krajowej produkcji mleczarskiej pochodzi z trzech województw: mazowieckiego, podlaskiego i wielkopolskiego, a dalsze 25% dostarczają mleczarnie z województw: łódzkiego, lubelskiego, warmińsko-mazurskiego i kujawsko-pomorskiego.

W 2000 r. przemysł mleczarski zwiększył produkcję przede wszyst-

kim odtłuszczonego proszku mlecznego, ze względu na bardzo korzystne ceny na rynku światowym, oraz produkcję masła. Na poziomie roku poprzedniego lub nieznacznie niższym utrzymała się produkcja mleka spożywczego oraz śmietany i śmietanki. Zmalała natomiast produkcja serów, zarówno twarogowych jak i dojrzewających, a także lodów i jogurtów.

Zmniejszenie podaży większości artykułów mleczarskich, głębsze niż spadek popytu, spowodowało wzrost cen zbytu i cen detalicznych, który utrzymał kondycję finansową przemysłu mleczarskiego na zadowalającym poziomie, ale równocześnie ograniczył popyt.

Spożycie mleka, łącznie z mlekiem przeznaczonym do wytworzenia produktów mleczarskich, bez mleka przerobionego na masło, zmalało o 4,9% i wyniosło 196 l na 1 mieszkańca, a spożycie masła ograniczono do 4,30 kg na 1 osobę, podczas gdy w 1999 r. konsumowano 4,60 kg. Zmalało spożycie mleka pitnego, zarówno na skutek ograniczenia jego produkcji przez przemysł mleczarski w pierwszej połowie roku jak i spadku samozaopatrzenia w wyniku zmniejszenia liczby gospodarstw utrzymujących 1-2 krowy.

Ograniczenie skupu mleka i produkcji artykułów mleczarskich znalazło odbicie również w obrotach handlu zagranicznego. Zmniejszył się eksport serów twardych, lodów i proszku pełnego. Nieznacznie wzrósł eksport odtłuszczonego proszku mlecznego. Wartość wywozu chudego proszku zwiększyła się o 30%. Po stronie importu dominowały trzy grupy wyrobów: masło na uzupełnienie zaopatrzenia rynku krajowego oraz proszek odtłuszczony i ka-

zeina, głównie przeznaczone na reeksport.

W 2000 r. realizowano dwie formy interwencji na rynku mleczarskim: bezpośrednie zakupy masła oraz dopłaty do eksportu mleka odtłuszczonego w proszku. Z interwencyjnego wykupu masła mogły korzystać jedynie firmy mleczarskie, które płaciły co najmniej cenę skupu 70 zł za 100 l mleka klasy ekstra. W minionym roku w ramach interwencji zakupiono 8,4 tys. ton masła. Natomiast na rynku mleka odtłuszczonego w proszku, w wyniku dwóch przetargów objęto subwencjami eksportowymi 36,6 tys. ton proszku, przy średniej stawce dopłat 0,45 zł za 1 kg.

W 2001 r. ARR przewiduje kontynuowanie letniego wykupu nadwyżek masła oraz utrzymanie dopłat do eksportu odtłuszczonego mleka w proszku. Ponadto wprowadzona zostanie nowa forma interwencji – stosowana na obszarze Unii Europejskiej – dotowanie kosztów magazynowania zapasów masła i serów dojrzewających.

Na wiosnę 2001 r. w drodze nadzwyczajnej interwencji, w okresie od 1. IV do 15. V ARR przystąpiła do wykupu 3 tys. ton nadwyżek rynkowych masła po 6,20 zł/kg w celu podniesienia zarówno cen zbytu tego wyrobu jak i cen skupu mleka.

W 2001 r. przewiduje się kontynuację procesu koncentracji pogłowia krów, przy równoczesnym obniżeniu stopy brakowania bydła mlecznego. Nastąpi wzrost skupu mleka, przy nieznacznym zwiększeniu jego produkcji. Wzrośnie również produkcja wyrobów przemysłu mleczarskiego. Nie przewiduje się istotnych zmian cen zarówno skupu mleka jak i gotowych wyrobów mleczarskich. Możliwy będzie niewielki wzrost konsumpcji tych produktów.

SUMMARY

The process of organisation of modern farms with highly efficient milk cows accelerated in the year 2000. Accordingly the number of milk cows declined from 3,3 mill in December 1999 to about 3 mill at the end of the year 2000. At the same time total milk output declined from 11,9 to about 11,5 bill litres respectively. Besides the decline in milk production its deliveries to dairy industry increased by approx. 150 mill and reached 6487 mill litres in the year 2000.

There were 3 basic factors that strongly affected milk production in the year 2000: unfavourable weather conditions, ban on procurement of milk with 3rd quality grade and high, very favourable prices of skimmed milk powder on the world market.

Cold and dry spring in the year 2000 caused a two-month delay seasonal boost in milk procurement, which prevented from seasonal (spring – summer) decline in milk procurement prices. Simultaneously increasing share of milk with the highest quality grades (extra) and ban on third-grade-milk additionally led to increase of annual average procurement prices of milk from 60,84 PLN/l in 1999 to 77,68 PLN/l in the year 2000, i. e. by almost 28%.

The concentration processes of marketed production of milk and development of dairy industry in the provinces with favourable agrarian structure of private farms and large forage areas have been observed for several years. Almost a half of domestic dairy production comes from 3 provinces: Mazowieckie, Podlaskie, and Wielkopolskie. The next 25% come from the following provinces: Łódzkie, Lubelskie, Warmińsko-Mazurskie and Kujawsko-Pomorskie.

Due to very favourable prices on the world market in the year 2000 in first turn Polish dairy industry in increased output of skimmed milk powder and butter. The production of milk for direct consumption and cream remained unchanged while the production of cheese (as well cottage cheese as hard cheese), ice cream and yoghurts declined.

The decline in the production of majority of dairy products exceeded the decline in demand. Therefore it resulted in an increase of sale their sale prices at factory and at the retail level. Reflecting that dairy industry kept its financial standing at a reasonable level but simultaneously dairy reduced demand.

Milk consumption, including the milk for processing but excluding those for butter, declined by 4,9% to 196 litres per capita. Butter consumption also declined to 4,30 kg per capita versus 4,60 kg in 1999. The consumption of liquid milk declined in result of the decline in production in the first half of the year 2000 but also due to contracting consumption at the farm level resulting from declining number of the farms with 1-2 milk cows.

The reduction of the volume of production and procurement was mirrored in the volume of foreign trade. The exports of hard cheese, ice cream, and whole milk powder declined while the exports of skimmed milk powder slightly increased. The value of skimmed powder exports increase by 30%. On the import side dominated 3 groups of products: butter for domestic market supplies, skimmed milk powder and casein mainly for re-export.

The intervention in the year 2000 concerned two measures: direct purchases of butter and export subsidies for skimmed milk powder. Only those companies that paid a minimum procurement price of 70 PLN per 100 litres of milk with extra quality grade were allowed to participate in the intervention scheme. The intervention purchases concerned 8,4 thousand tons of butter. On the market of skimmed milk powder two tenders were conducted for 36,6 thousand tons of skimmed milk powder with an average export subsidy rate of 0,45 PLN/kg.

The Agricultural Markets Agency (AMA) in the year 2001 plans to continue summer purchases of butter surpluses. Also export subsidies paid to skimmed milk powder are to remain in force. Moreover a new form of intervention is going to be conducted in a manner of the EU. The new form of intervention would storage payments for butter and hard cheese.

In order to rise sale prices and the price of raw milk, in the spring of 2001 on the way special intervention measure of in the period of 1 of April to 15 of May the AMA started to purchase 3 thousand tons of butter surpluses at the price of 6,20 PLN/kg.

The processes of concentration of cattle stock with simultaneous decline of the rate milk cow withdrawal are to be continued in the year 2001. The volume of raw milk procurement is forecast to increase as well as the output of dairy industry. None of significant changes are likely to occur in case of procurement prices of raw milk and retail prices of dairy products. A slight increase in the consumption of dairy products is possible in the year 2001.